

ДИНАМІКА ВІДНОВЛЕННЯ РОСЛИННОСТІ У ЛІСОВИХ БІОЦЕНОЗАХ, ПОРУШЕНИХ ДОБУВАННЯМ БУРШТИНУ

О.М. Василенко¹, В.М. Драгальчук²

^{1,2} Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

В сучасній Україні на території Полісся гострою проблемою є видобуток бурштину. Він здійснюється безконтрольно місцевим населенням. У результаті відбувається знищення лісових масивів, первинний шар ґрунту перекриває деструктований пісок. Території стають схожі на «місячні ландшафти». Протягом останніх десятиліть ці місцевості є непридатними для господарського використання. Відновлення рослинності відбувається дуже повільно [3].

Відсутність законодавчого регулювання видобутку бурштину, призводить до повного знищення ґрунтового покриву і деградації екосистем. На територіях видобутку спостерігається також ослаблення продуктивності лісових насаджень, спричиняється шкода тваринному світу, порушується цілісність трав'янистого рослинного покриву, відбувається засмічення земельного простору.

Відсутність комплексних досліджень оцінки впливу на довкілля видобутку бурштину в Житомирській області, а також відомостей про обсяг матеріальних збитків зумовлює актуальність цієї роботи [2].

Матеріалом для роботи послужили дослідження динаміки відновлення рослинності у місцевих біоценозах, що порушені видобутком бурштину, Олевського району Житомирської області поблизу **с. Лопатичі та с. Шебедиха**.

Для дослідження були використані методики геоботанічних описів, картографування. Для обробки статистичних даних використовували програми **Excel**. Фітоіндикаційні показники середовища визначали за допомогою баз даних ADEM та програмного пакету «SIMAGRL» [1].

За результатами геоботанічних описів виявлено, що за п'ятирічний період в ямах, де відбувався видобуток бурштину, з'являється рослинність, характерна для первинної сукцесії (табл.1.).

Таблиця 1.

Геоботанічний опис порушеної місцевості Олевського району

Вид рослин	Проективне покриття
1. <i>Sambucus nigra</i>	1
2. <i>Urtica dioica</i> L.	1
3. <i>Rubus caesius</i>	+

4. <i>Chelidonium majus L.</i>	1
5. <i>Festuca ovina</i>	5
6. <i>Póa ánnua</i>	4
7. <i>Aegopódium podagrária</i>	2
8. <i>Impátiens parviflóra</i>	3

Вона проростає на тих територіях, де раніше не існувало рослинного покриття (первинно оголені субстрати).

Для першої стадії відновлення рослинності властиве злакове нещільно- і щільнокущове заростання.

Для третьої – сосново-злакове різнотравне, чи сосново-лишайникове лісове.

Кожна з стадій триває протягом 10–20 років, а деколи і до 40 років і більше. За цей період утворюються фітоценози, що мають сталий флористичний склад, чітку структуру та внутрішні ценотичні зв'язки на різних рівнях екологічної організації [4,5].

Література:

1. Хом'як І.В., Демчук Н.С., Василенко О.М. Фітоіндикація антропогенної трансформації на прикладі Українського Полісся. // Екологічні науки: науково-практичний журнал. К.: ДЕА, 2018. №3 (22). С.113–118.
2. Хом'як І.В. Фітоіндикаційний аналіз трансформаційних процесів водно-болотних угідь. // Заповідна справа в Україні. 2013. Т.1, С 38–42.
3. Хом'як І.В. Характеристика асоціацій *Agrostio-Populetum tremulae* та *Epilobio-Salicetum carpeae* класу *Epilobietea angustifolia* для Правобережного Полісся // Український ботанічний журнал. 2016. Т. 73, № 3. С. 239–254.
4. Costelloe B., Collen B., Milner & Gulland E.J., Craigie I.D., McRae L., Rondinini C. & Nicholson E. Global biodiversity indicators reflect the modeled impacts of protected area policy change // *Conservation letters*. 2016. 9 (1). P.14–20.
5. Tilman D., Clark M., Williams D.R., Kimmel K., Polasky S. & Packer C., Future threats to biodiversity and pathways to their prevention. *Nature*, 2017, P. 73–81.